

## LAUSUNTO

Sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 41/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle lukiolaiksi sekä laeiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain ja opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain muuttamisesta

Suomen Lukiolaisten Liitto (SLL) lausuu kunnioittavasti sivistysvaliokunnalle hallituksen esityksestä 41/2018 seuraavaa:

**Yleisesti SLL on erittäin tyytyväinen esitykseen uudeksi lukiolaiksi sekä laista ylioppilastutkinnon järjestämisestä annetun lain muuttamisesta. SLL katsoo, että esitetyllä lainsäädännöllä on mahdollista saavuttaa hallituksen lukion uudistamiselle asettamat tavoitteet.**

SLL toteutti aiemmin lausuntokierroksella olleen esitysluonnoksen keskeisistä muutoksista jäsenkyselyn. Jäsenkyselyyn vastasi 436 lukiolaista ja sen tuloksia on esitelty myös tässä lausunnossa yksityiskohtaisen tarkastelun yhteydessä.

SLL toivoo, että sivistysvaliokunta kiinnittää erityisesti huomiota hallituksen esityksen perusteluihin opintopisteiden osalta sekä turvallista opiskeluympäristöä koskevaan pykälään (§ 40). Lisäksi SLL esittää muutoksia esityksen pykäliin 11 § Oppimäärän sisältö, 13 § Opintojen järjestäminen, 16 § Uskonnon ja elämänskatsomustiedon opetus, 21 § Opiskelijaksi ottamisen edellytykset, 30 § Opiskelijan velvollisuudet, 33 § Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta, 34 § Opiskelijoilta perittävät maksut, 37 § Opiskelijan arvioinnin perusteet, 49 § Oikaisuvaatimus, 56 § Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta. **Lausunnossa esitetyt muutokset on tiivistetty myös lausunnon loppuun.**

10 § Oppimäärien tavoitteelliset suorittamisajat, mitoitus ja laajuus

Yleisesti SLL suhtautuu positiivisesti opintopisteiden käyttämiseen mitoituksen perusteena. Lakiluonnoksen perusteluista on luettavissa kaksi etua: nykyistä joustavampi opintojaksojen suunnittelu myös yli oppiainerajojen sekä vertailtavuus korkea-asteen opintojen kanssa. Opintopisteet eivät kuitenkaan ole yhteismitallisia korkea-asteen opintopisteiden kanssa, sillä niiden mitoitus noudata korkeakouluissa käytettävien ECTS-opintopisteiden periaatteita. Tämä jää kuitenkin hallituksen esityksessä epäselväksi.

*Sivistysvaliokunnan tulee selkeästi todeta mietinnössään, että laissa säädettävät lukion opintopisteet eivät ole yhteismitallisia korkeakoulujen ECTS-opintopisteiden kanssa.*

ECTS-opintopisteiden käyttöönotto olisi merkittävä uudistus lukiokoulutukseen, sillä opintopisteet määrittelevät keskimääräisen kokonaistyömäärän: 1 ECTS vastaa keskimäärin 26,7 h työskentelyä opintopistettä kohden. Tämä pitää sisällään sekä lähiopetuksen että opiskelijan itsenäisen opiskelun. Pitkällä tähtäimellä SLL kannattaa ECTS-opintopisteiden käyttöönottoa lukiokoulutuksessa – se olisi keino puuttua lukio-opiskelun kuormittavuuteen, opettajalle työväline opetuksen suunnitteluun ja vahvistaisi myös opiskelijan oikeusturvaa. ECTS-opintopisteisiin siirtyminen tarkoittaisi sitä, että muuntokerroin kurssimitoituksesta opintopisteisiin tulee perustua arvioon tai seurantatietoon opiskelijoiden itsenäisen opiskelun määrästä.

*SLL toivoo, että sivistysvaliokunta ottaa kantaa siten, että ECTS-opintopisteiden käyttöönottoa myös lukiokoulutuksessa selvitetään. Näin voitaisiin aidosti lisätä vertailtavuutta korkea-asteen opintojen kanssa.*

#### 40 § Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

Lukion on oltava kiusaamisen-, syrjinnän- ja rasminvastainen paikka, ja sen ilmapiiriin on oltava avoin, turvallinen ja välittävä. Kouluterveyskyselyn 2015 mukaan 85 % kiusaamista kohdanneista opiskelijoista koki, etteivät koulun aikuiset puutu kiusaamiseen. Sama kysely vuodelta 2017 osoittaa, että kiusaamisesta jollekin koulun aikuiselle kertoneista opiskelijoista vain 38 % koki, että kertomisen jälkeen kiusaaminen oli loppunut tai vähentynyt ja jopa 32 %, että se oli kertomisen jälkeen jatkunut tai pahentunut.

Lakiluonnokseen on kirjattu, että opiskelijoita tulee suojata kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä. Voimassa olevaan lainsäädäntöön nähden esitetty kirjaus on parannus, mutta SLL:n näkemyksen mukaan kirjausta on syytä edelleen tarkentaa. *Valiokunnan on vähintäänkin todettava mietinnössään, että kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä suojaaminen tarkoittaa sekä ennaltaehkäisyä että puuttumista.* SLL:n näkemyksen mukaan lainsäädännön tulee velvoittaa lukion rehtoria ja opettajia puuttumaan oppilaitoksessa tapahtuvaan kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään.

SLL esittää, että lakiin kirjataan seuraavasti:

“Jos oppilaitoksessa esiintyy kiusaamista, väkivaltaa tai häirintää, lukion opettajan tai rehtorin on asiasta tiedon saatuaan koulutuksen järjestäjän ohjeistuksen mukaisesti puuttuttava asiaan. Lukion opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppilaitoksessa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan alaikäisen opiskelijan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Koulutuksen järjestäjän tulee ohjeistaa oppilaitoksen rehtoria ja opettajia häirintään.

kiusaamiseen ja väkivaltaan puuttumisessa ja yhteistyön tekemisessä opiskeluhuollon, sosiaali- ja terveystoimen sekä poliisin ja muiden tarvittavien tahojen kanssa. Koulutuksen järjestäjällä on oltava ilmoitusmenettely, jolla opiskelijat ja koulun henkilökunta voivat kertoa havaitsemastaan häirinnästä, kiusaamisesta ja väkivallasta tai muusta epäasiallisesta kohtelusta koulutuksen järjestäjälle.

Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus arvioida opiskeluympäristön turvallisuutta, opetusjärjestelyitä, puuttumistoimia ja kurinpitorangaistuksia aina suhteessa opiskelijan ikään ja kehitystasoon. Koulutuksen järjestäjällä on velvollisuus seurata yhdessä häirintään, kiusaamiseen tai väkivaltaan syyllistyneen ja niiden kohteena olevan opiskelijan ja alaikäisen opiskelijan huoltajien kanssa, että puuttumista vaatinut häirintä, kiusaaminen ja väkivalta on päättynyt.

Aluehallintovirastolla on oikeus oma-aloitteisesti ottaa tutkittavaksi, onko koulutuksen järjestäjä järjestänyt 21 §:ssä tarkoitetun oikeuden turvalliseen opiskeluympäristöön lakien ja asetusten mukaisesti.”

Lisäksi valiokunnan tulisi edellyttää, että Opetushallitus laatii koulutuksen järjestäjille valtakunnallisen ohjeistuksen kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumiseksi. Samoin valiokunnan tulisi edellyttää, että eduskunnalle laaditaan selvitys lakiuudistuksen käyttöönotosta. Uudistus vaatii kiusaamiseen, häirintään ja väkivaltaan liittyvien asioiden käsittelyä opettajankoulutuksessa ja täydennyskoulutuksessa. Opettajien valmiuksia erityisesti huoltajien tukemisessa koulumatkoilla tai muutoin opiskelun ulkopuolella tapahtuvan kiusaamisen ehkäisemiseksi on vahvistettava.

SLL:n huomiot hallituksen esityksestä muilta osin

### 11 § Oppimäärän sisältö

SLL pitää perusteltuna sitä, että terveystiedon ja liikunnan osalta esitetään näiden erityisasemasta luopumista. Edelleen SLL katsoo, että myös uskonnon ja elämäntietämystiedon osalta on tehtävä vastaava linjaus. Reaaliaineita on kohdeltava lainsäädännössä yhdenmukaisesti. Määrittelyn tulee laissa olla yleisemmällä oppiainetasolla.

SLL on tyytyväinen, että lukiodiplomien osalta esityksessä ei ole rajattu niitä tiettyihin oppiaineisiin (taide- ja taitoaineisiin). SLL toivoo sivistysvaliokunnan ohjeistavan Opetushallitusta käynnistämään lukiodiplomien laajentamiseen liittyvien ohjeistusten valmistelun lukiolain hyväksynnän jälkeen aloitettavan opetussuunnitelmatyön yhteydessä.

### *13 § Opintojen järjestäminen*

Velvoite järjestää osa opinnoista yhteistyössä yhden tai useamman korkeakoulun kanssa konkretisoi lukioiden ja korkeakoulujen välistä yhteistyötä. Opiskelijan näkökulmasta velvoite turvaa mahdollisuuden korkeakoulu yhteistyöhön lukiosta riippumatta. On tärkeää, ettei yhteistyö keskity ainoastaan korkeakoulupaikkakunnille. SLL:n jäsenkyselyssä 89,3 % vastaajista kannatti velvoitetta korkeakoulu yhteistyöhön ja 57,7 % vastaajista totesi, että olisi itsekkin ollut kiinnostunut tällaisesta mahdollisuudesta.

Jopa 95 % SLL:n jäsenkyselyn vastaajista kannatti velvoitetta tarjota mahdollisuus kansainvälisiin kokemuksiin lukioaikana. 72,5 % vastaajista olisi itsekkin ollut tällaisesta mahdollisuudesta kiinnostunut. Valmiudet toimia kansainvälisessä ympäristössä ovat osa jo tämän päivän yleissivistystä. SLL huomauttaa, että nykyinen Erasmus+ -ohjelma ei parhaalla mahdollisella tavalla tue lukiolaisten kansainvälistä liikkuvuutta, sillä opiskelijaliikkuvuus on rajattu yleissivistävässä koulutuksessa liikkuvuuden avaintoimen (KA1) ulkopuolelle.

85,1 % SLL:n jäsenkyselyn vastaajista kannatti työelämäyhteyksien ja yrittäjyysosaamisen vahvistamista. SLL toivoo määriteltäväksi syventäviksi opinnoiksi ns. lukiotet-jakson, jonka opiskelija voisi suorittaa tutustumalla työelämään tai korkeakouluun. Lukio-TET on osa kurssitarjotinta jo [muutamissa lukioissa](#). Tätä käytäntöä kannattaa laajentaa ja määritellä sille valtakunnalliset tavoitteet.

SLL:n näkemyksen mukaan opiskelijan oikeusturvan kannalta on olennaista, että opiskelija tietää etukäteen oppilaitoksen poissaoloa koskevista menettelyistä ja että opiskelijakunta voi vaikuttaa niihin. Oppilaitoksen poissaolokäytännöt tulee määrätä koulutuksen järjestäjän vuosittain laatimassa opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa, josta säädetään pykälän 4 momentissa.

### *16 § Uskonnon ja elämäkatsomustiedon opetus*

SLL katsoo, että nykymallisesta uskonnonopetuksesta tulee siirtyä kaikille yhteiseen katsomusoppiin, joka tarkastelee uskontoja ja maailmankatsomuksia tasapuolisesti ilmiöiden pohjalta.

SLL katsoo, että vähintään lakia tulisi muuttaa siten, että myös opiskelijoiden enemmistön mukaiseen uskontokuntaan kuuluvalla opiskelijalla olisi halutessaan mahdollisuus osallistua elämäkatsomustiedon opetukseen oman uskonnon opetuksen sijaan.

## *21 § Opiskelijaksi ottamisen edellytykset*

SLL pitää lukioon valmistavaa koulutusta tärkeänä rakenteena tukemaan maahanmuuttajien ja vieraskielisten siirtymistä lukiokoulutukseen. Esityksen perusteluissa on todettu, että kansainvälistä suojelua hakevat tai maassa laittomasti oleskelevat henkilöt eivät olisi säännöksessä tarkoitettuja maahanmuuttajia. SLL esittää, että käytettävää määritelmää laajennetaan siten, että myös turvapaikanhakijat täyttävät opiskelijaksi ottamisen edellytykset.

## *25 § Oikeus saada opetusta ja opintojen ohjausta*

SLL pitää lakiesitykseen kirjattuja nykyistä laajempia oikeuksia saada opinto-ohjausta kannatettavina uudistuksina.

SLL pitää tärkeänä, että opiskelijoiden, joiden opinto-oikeus on päättymässä oikeus saada opinto-ohjausta muihin opintoihin hakeutumisessa koskee myös niitä opiskelijoita, jotka pätevää syytä ilmoittamatta ovat poissa opetuksesta ja menettävät opinto-oikeutensa sen vuoksi.

Ilman jatko-opiskelupaikkaa olevan ylioppilaan opinto-ohjaus tulisi SLL:n näkemyksen mukaan suunnitella aina tarpeiden mukaan ja yhdessä ylioppilaan kanssa. Esitetyssä muodossa jälkiohjaus voidaan järjestää keskitetysti ja esimerkiksi ryhmämuotoisena. SLL katsoo, että osalle ylioppilaista kaikkein hyödyllisin tuki tulevaisuuden suunnitteluun on juuri oman lukion tuttu opinto-ohjaaja, jolloin olisi välttämätöntä antaa opinto-ohjausta lukiossa, jossa oppimäärä on suoritettu.

Uudistus luo opinto-ohjaukselle uusia odotuksia, joiden toteuttaminen vaatii opinto-ohjauksen tavoitteiden ja laadun kehittämistä. SLL ehdottaa valtakunnallisen opinto-ohjauksen kehittämisohjelman käynnistämistä ja enimmäisohjattavien määrän säätämistä asetuksella 200 opiskelijaa opinto-ohjaajaa kohden.

## *27 § Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen*

SLL pitää tärkeänä, että muualla hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteita vahvistetaan lainsäädännössä. SLL:n jäsenkyselyssä esitystä kannatti 81,9 % vastaajista. Lukioilla on tällä hetkellä vaihtelevia käytäntöjä siinä, miten ne hyväksyvät muualla suoritettuja opintoja tai kursseja osaksi lukio-opintoja. Tavoitteena on oltava, että opiskelija voisi saada kurssimerkinnän (jatkossa opintopisteitä) kaikesta sellaisesta osaamisesta, joka vastaa lukiokoulutukselle asetettuja tavoitteita. Tämä koskee paitsi formaalissa koulutuksessa, myös esim. harrastustoiminnassa hankittua osaamista.

### *28 § Oppimisen tuki*

Lakiluonnokseen kirjattu oikeus erityisopetukseen on kannatettava uudistus. Nykytilassa erityisopetuksen tarjoaminen on koulutuksen järjestäjän päätettävissä ja tukitoimet vaihtelevat olemattomista hyvin organisoituun erityiseen tukeen.

Lakiesityksessä tai sen perusteissa ei ole huomioitu oppimisen tukea koskevaa päätöksenteon menettelyä. SLL toivoo tähän tarkennusta ja pitää opiskelijan oikeusturvan toteutumisen kannalta olennaisena, että erityistä tukea koskee laissa säännelty päätöksenteko- sekä oikaisu- ja muutoksenhakumenettely. Tämä on kirjattava pykälään 49 § Oikaisuvaatimus.

### *30 § Opiskelijan velvollisuudet*

Hallituksen esityksessä opiskelijan velvollisuuksia on tarkennettu siten, että opiskelijalla on velvollisuus käyttäytyä muita kiusaamatta. SLL ei pidä lisäystä tarpeellisena, sillä jo ennestään opiskelijalla on velvollisuus käyttäytyä asiallisesti, joka sisältää velvollisuuden käyttäytyä toisia kiusaamatta. SLL esittää kirjauksen poistamista.

### *33 § Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta*

Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen keväällä julkistamissa arvioinneissa opiskeluhuollosta ja työrauhasta on käynyt ilmi, että lakisääteinen osallisuus ei tällä hetkellä toteudu riittävällä tasolla. SLL pitää erittäin tärkeänä, että koulutuksen järjestäjillä on selkeä käsitys siitä, miten osallisuutta kuuluu edistää oppilaitoksissa.

SLL katsoo, että esitetty muotoilu on nykyistä Osallisuus ja opiskelijakunta -pykälää selkeämpi. Nykyisestä lakiin verrattuna esityksestä on jätetty pois maininta opiskelijoiden osallistumisesta opetussuunnitelman ja järjestyssääntöjen laadintaan. Nämä ovat itsestään selvästi opiskelijoita koskevia ja opiskelijan asemaan vaikuttavia päätöksiä. Tämä on todettu myös esityksen perusteluissa.

Esityksen perusteluissa on myös todettu, että opiskelijakunta voi halutessaan rekisteröityä yhdistyslain (503/1989) mukaiseksi yhdistykseksi, mutta koulutuksen järjestäjä ei voi edellyttää sitä taloudellisen tuen myöntämisen ehtona. SLL pitää täsmennystä erittäin tärkeänä, sillä asiassa on ollut epäselvyyttä.

Sen sijaan SLL ei pidä tarkoituksenmukaisena, että koulutuksen järjestäjän eri oppilaitoksilla voisi olla yhteinen opiskelijakunta. Jo nykyisessä yhden oppilaitoksen opiskelijakunnan toimintakulttuurissa osana oppilaitosta ja koulutuksen järjestäjää on haasteita. SLL esittää kirjausta poistettavaksi.

Nuorten hyvinvoinnin kannalta on tärkeää, että kouluympäristö on sellainen, että nuorten on helppo voida hyvin ja suoriutua opinnoistaan. Kiireetön ilmapiiri, opettajien myönteinen suhtautuminen ja oikeudenmukaisuus ovat asioita, jotka tutkimusten mukaan edesauttavat nuorten hyvinvointia ja sisäistä motivaatiota koulussa. Yhtenä keinona opiskeluinnon ylläpitämiseen SLL esittää lakiin kirjattavaksi tutortoimintaa lukiolaisten vertaistuen vahvistamiseksi.

### *34 § Opiskelijoilta perittävät maksut*

Opetushallituksen selvityksen mukaan lukio-opintojen kustannukset yksilölle ovat keskimäärin 2500 euroa sisältäen oppikirjat, oppimateriaalit, työvälineet, työaineet ja ylioppilastutkintomaksut. Nuorisobarometrin 2017 mukaan 17 % nuorista on joutunut karsimaan opiskeluvaihtoehtojaan rahan puutteen vuoksi. Rahan puute voi vaikuttaa ala- ja ainevalintoihin, harrastusten karsimiseen, tärkeiden asioiden hankkimatta jättämiseen tai aiheuttaa häpeän ja ulkopuolisuuden tunnetta. SLL:n näkemyksen mukaan aidosti maksuton toisen asteen koulutus takaisi jokaiselle yhdenvertaiset opiskelumahdollisuudet ja lisäisi täten koulutuksellista tasa-arvoa.

Lukiolakiin on kirjattava, että opetuksen ja sen edellyttämien oppikirjojen ja muiden oppimateriaalien sekä työvälineiden ja -materiaalien tulee olla opiskelijalle maksuttomia perusopetuksen tavoin. Samoin ylioppilastutkinnon tutkintomaksuista tulee luopua.

### *37 § Opiskelijan arvioinnin perusteet*

SLL katsoo, että opintojakson hyväksytyn arvosanan korottamisesta tulee olla valtakunnalliset käytänteet. SLL esittää, että pykälään lisätään oikeus korottaa opintojakson hyväksyttyä arvosanaa.

Koulutuksen järjestäjillä ei ole velvollisuutta käyttää opiskelijan arvioinneissa nykyisin yleistä koeviikko-järjestelmää. SLL huomauttaa, että opiskelijan näkökulmasta koeviikot takaavat kuormituksen ennakoitavuuden. SLL:n viime syksynä jäsenille toteuttaman arviointikyselyn vastaajista 77 % piti koeviikkoja hyvänä tapana toteuttaa osaamisen arviointia ja vastusti ajatusta koeviikoista luopumista. Vain 9,1 % kannatti koeviikoista luopumista.

### *41 § Kurinpito*

SLL:n näkemyksen mukaan opiskelijan oikeusturva ja hyvinvointi on otettava paremmin huomioon kurinpitoa koskeavissa säädöksissä. Edellisten, kurinpito-oikeuksia laajentaneiden muutosten vaikutukset on arvioitu Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (Karvi) keväällä 2018 julkaistussa "Työrauha ja turvallinen oppimisympäristö kouluissa ja oppilaitoksissa" -arvioinnissa.

Karvin arvioinnin mukaan kurinpito- ja puuttumiskeinoista tiedottamista tulisi lisätä sekä opiskelijoille että huoltajille. Opiskelijoiden oikeusturva ei toteudu riittävällä tavalla, mikäli opiskelijat eivät ole tietoisia kurinpitorangeistuksista ja oppilaitoksen käytössä olevista puuttumiskeinoista.

Opiskelijoiden oikeusturvan ja hyvinvoinnin toteutumisen valvomiseksi SLL ehdottaa oppilas- ja opiskelija-asiavaltuutetun tehtävän perustamista. Valtuutettu olisi valtioneuvoston nimeämä ja toimisi tiiviissä yhteistyössä sivistystoimen lainmukaisuutta valvovien aluehallintoviranomaisten kanssa. Valtuutetun apuna toimisi virkamiestoimisto. Valtuutetulle olisi mahdollista kannella koulujen ja oppilaitosten kurinpito- sekä työrauhalainsäädäntöä koskevissa asioissa. Valtuutetun valvonta- ja muista tehtävistä säädettäisiin lailla.

#### *49 § Oikaisuvaatimus*

SLL katsoo, että opiskelijan oikeusturvan ja yhdenvertaisesti toteutuvan oppimisen tuen kannalta on olennaista, että erityistä tukea koskee laissa säännelty päätöksenteko- sekä oikaisu- ja muutoksenhakumenettely. SLL esittää, että 28 §:ssä säädettyä oppimisen tukea koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

#### *56 § Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta*

Pykälä kannustaa nykyistä lakia laajemmin systemaattisen laadunvarmistuksen ja lukiokoulutuksen laatukulttuurin kehittämiseen ja on hyvin linjassa muiden koulutusasteiden käytäntöjen kanssa. Opiskelijoiden osallisuutta koulutuksen kehittämisessä on edelleen vahvistettava. Opiskelijoiden tietoisuus oikeudesta vaikuttaa koulutuksen kehittämiseen on vähäistä.

Paikallisen kehittämisen tueksi tarvitaan valtakunnallinen opiskelijapalautejärjestelmä. Palautejärjestelmä tarjoaisi koulutuksen järjestäjille vertailukelpoista tietoa opiskelijoidensa itsearvioinnista sekä tyytyväisyydestä koulutuksen järjestämiseen. Opiskelijoille kysely mahdollistaisi systemaattisen ja matalan kynnyksen tavan osallistua koulutuksen sisällön suunnitteluun ja kehittämiseen. Palautejärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä voisi vastata esimerkiksi Opetushallitus yhteistyössä keskeisten sidosryhmien kanssa.

Vähintään SLL edellyttää pykälään 56 § tai 33 § lisättäväksi koulutuksen järjestäjän velvoite kuulla säännöllisesti opiskelijoiden näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä.

OAJ on esittänyt laatukriteerien laatimista myös lukiokoulutukselle perusopetuksen tapaan. Karvin toteuttamassa koulutuksen järjestäjien itsearvioinnissa kävi ilmi, että moni lukiokoulutuksen järjestäjä hyödyntää toiminnassaan perusopetuksen laatukriteerejä. SLL katsoo, ettei perusopetuksen laatukriteerejä voida kaikilta osin soveltaa suoraan lukiokoulutukseen ja että laatukriteerien laadinta olisi hyödyllinen prosessi lukiokoulutuksen laatukulttuurin kehittämiseksi. Laatukriteereissä tulee kuvata myös opiskelijoiden osallistuminen koulutuksen kehittämiseen ja opiskelijapalautteen kerääminen, käsittely sekä vaikuttavuus.

#### Laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä

Ylioppilastutkinnon osalta lakiesitys on määritelty annettavan syksyllä 2018. SLL pitää tärkeänä, että kokeiden uusimista koskevat pykälät on otettu käsittelyyn jo tässä vaiheessa.

SLL kannattaa hyväksytyn kokeen uusimisrajoitusten poistamista. SLL:n jäsenkyselyssä 65,7 % vastaajista kannatti hyväksytyn arvosanan uusimisrajoituksesta luopumista, kun vain 19,7 % vastaajista otti kielteisen kannan.

Uusimisrajoitusten poistaminen on olennainen osa todistusvalinnan lisäämistä korkea-asteen opiskelijavalinnoissa. Näin todistusvalintojen käytännöt ovat rinnastettavissa nykyiseen pääsykoekäytäntöön, eikä hakijan asemaa heikennetä uudistuksessa. Kun opiskelijavalintoja saadaan uudistuksella sujuvoitettua vähenee myös tarve korottaa ylioppilastodistuksen arvosanoja.

SLL näkee uusimiskertojen rajaamisen poistolla merkittävän vaikutuksen myös lukiolaisten hyvinvointiin ja jaksamiseen. Ylioppilastutkinto on keskeinen rakenne lukiokoulutuksen tuottamien tietojen ja taitojen yhdenvertaiseen arviointiin sekä koulutuksen laadun turvaamiseen. Samalla se on kuitenkin keskeinen stressitekijä koulutuksessa. SLL katsoo, että uusimisrajoituksesta luopuminen keventää ylioppilaskokeiden aiheuttamaa ahdistusta. Tällä on todennäköisesti positiivinen vaikutus myös ensimmäisellä koekerralla suoriutumiseen, jolloin tosiasiallisesti uusimiskertoja ei välttämättä hyödynnetä juurikaan nykyistä enemmän.

#### Voimaantulosta

SLL katsoo, että uudistus on toteutettavissa aiotussa aikataulussa, sillä opetussuunnitelman perusteiden uudistus on enemmän rakenteellinen kuin sisällöllinen. SLL toivoo, että vähintään tukipalveluiden vahvistamisen osalta voidaan edetä nopeassa aikataulussa, vaikka uudistuksen muuta voimaantuloa päädyttäisiin siirtämään.

## Kustannusvaikutukset

Julkisen talouden suunnitelmassa on varattu määrärahat lukiouudistuksen toteuttamiseen. Ylioppilastutkinnon uusimiskertojen lisääntymisestä aiheutuviin kustannuksiin varataan 0,38 milj. euroa v. 2019 ja 0,75 milj. euroa v. 2020. Kokonaisuudessaan lukiouudistuksesta aiheutuviin kustannuksiin varataan 4 milj. euroa v. 2021 ja 8,53 milj. euroa vuodesta 2022 lukien. Kuntaliitto on esittänyt, että lukiouudistuksen kustannusvaikutukset ovat hallituksen esityksessä arvioitua suuremmat. SLL on huolissaan uudistuksen toteutumisen edellytyksistä ja pitää tärkeänä, että kustannukset korvataan koulutuksen järjestäjille täysimääräisesti.

## Lopuksi

Lukion oppiaineet ja niiden laajuudet on rajattu uudistuksen ulkopuolelle. Tämä on osittain perusteltua, sillä meneillään olevaa tuntijakokokeilua ja sen vaikutuksia ei ole voitu vielä arvioida. SLL katsoo, että tulevaisuuden yleissivistys ei ole oppiaineiden kirjon yksittäisiä pakollisia kursseja. Yleissivistyksen on oltava enemmän, kuin pakollisten kurssien summa: se on tieteenalalle ominaisen maailmankuvan rakentamista. Esitys opintopisteistä ja nykyistä joustavimmista opintojaksoista ovat askel oikeaan suuntaan. Tuntijakoakin on voitava kuitenkin tarkastella, viimeistään kokeilun arvioinnin yhteydessä.

## Lausunnossa esitetyt muutokset

### 10 § Oppimäärien tavoitteelliset suoritusajat, mitoitus ja laajuus

- *Sivistysvaliokunnan tulee selkeästi todeta mietinnössään, että laissa säädettävät lukion opintopisteet eivät ole yhteismitallisia korkeakoulujen ECTS-opintopisteiden kanssa.*
- *SLL toivoo, että sivistysvaliokunta ottaa kantaa siten, että ECTS-opintopisteiden käyttöönottoa myös lukiokoulutuksessa selvitetään. Näin voitaisiin aidosti lisätä vertailtavuutta korkea-asteen opintojen kanssa.*

### 11 § Oppimäärän sisältö, 16 § Uskonnon ja elämänkatsomustiedon opetus

- *SLL toivoo sivistysvaliokunnan ohjeistavan Opetushallitusta käynnistämään lukiodiplomien tiedeaineisiin laajentamiseen liittyvien ohjeistusten valmistelun.*
- *SLL esittää siirtymistä yhteiseen katsomusaineeseen sekä katsomusaineen määrittelyä osana humanistis-yhteiskunnallisia opintoja.*

- *Vähintään lakia tulisi muuttaa siten, että myös opiskelijoiden enemmistön mukaiseen uskontokuntaan kuuluvalla opiskelijalla olisi halutessaan mahdollisuus osallistua elämäkatsomustiedon opetukseen oman uskonnon opetuksen sijaan.*

### 13 § Opintojen järjestäminen

- *SLL esittää, että oppilaitoksen poissaolokäytännöt tulee määrätä koulutuksen järjestäjän vuosittain laatimassa opetussuunnitelmaan perustuvassa suunnitelmassa, josta säädetään pykälän 4 momentissa.*

### 21 § Opiskelijaksi ottamisen edellytykset

- *SLL esittää, että maahanmuuttajasta käytettävää määritelmää laajennetaan siten, että myös turvapaikanhakijat täyttävät opiskelijaksi ottamisen edellytykset lukioon valmentavaan koulutukseen.*

### 30 § Opiskelijan velvollisuudet

- *Pykälässä esitetään opiskelijalle velvollisuutta olla kiusaamatta tai vaarantamatta muita. SLL esittää kirjauksen poistamista tarpeettomana.*

### 33 § Opiskelijoiden vaikutusmahdollisuuksien turvaaminen ja opiskelijakunta

- *Pykälässä esitetään, että koulutuksen järjestäjän oppilaitoksilla voisi olla yhteinen opiskelijakunta. SLL esittää kirjausta poistettavaksi.*
- *SLL esittää tutortoimintaa lakiin kirjattavaksi.*

### 34 § Opiskelijoilta perittävät maksut

- *SLL esittää kirjattavaksi, että opetuksen ja sen edellyttämien oppikirjojen ja muiden oppimateriaalien sekä työvälineiden ja -materiaalien tulee olla opiskelijalle maksuttomia. Samoin ylioppilastutkinnon tutkintomaksuista tulee luopua.*

### 37 § Opiskelijan arvioinnin perusteet

- *SLL esittää, että pykälään lisätään oikeus korottaa opintojakson hyväksyttyä arvosanaa.*

### 40 § Oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön

- *Kts. kiusaamiseen puuttumista tarkentava laaja pykäläesitys s. 2*

- Valiokunnan on vähintäänkin todettava mietinnössään, että kiusaamiselta, väkivallalta ja häirinnältä suojaaminen tarkoittaa sekä ennaltaehkäisyä että puuttumista.
- Lisäksi valiokunnan tulee edellyttää, että Opetushallitus laatii koulutuksen järjestäjille valtakunnallisen ohjeistuksen kiusaamiseen, väkivaltaan ja häirintään puuttumiseksi.
- Samoin valiokunnan tulee edellyttää, että eduskunnalle laaditaan selvitys lakiuudistuksen käyttöönotosta.

#### 49 § Oikaisuvaatimus

- SLL esittää, että 28 §:ssä säädettyä oppimisen tukea koskevaan päätökseen saa vaatia oikaisua aluehallintovirastolta siten kuin hallintolaissa säädetään.

#### 56 § Koulutuksen arviointi ja laadunhallinta

- SLL esittää valtakunnallisen opiskelijapalautejärjestelmän luomista.
- Vähintään SLL edellyttää pykälään 56 § tai 33 § lisättäväksi koulutuksen järjestäjän velvoite kuulla säännöllisesti opiskelijoiden näkemyksiä oppilaitoksen ja koulutuksen järjestäjän toiminnasta ja toiminnan kehittämisestä.

Helsingissä 14.5.2018

Puheenjohtaja Alvar Euro

Pääsihteeri Saara Hyrkkö

#### Lisätietoja:

Koulutuspoliittinen asiantuntija Annakaisa Tikkinen, [annakaisa.tikkinen@lukio.fi](mailto:annakaisa.tikkinen@lukio.fi), 040 356 6082  
 Sosiaalipoliittinen asiantuntija Anni Koivisto, [anni.koivisto@lukio.fi](mailto:anni.koivisto@lukio.fi), 040 415 5969